

Talasa Ali
PROSJAK
PRED
VRATIMA

nastavak romana 'Dragulj Indije'

Prevela Jelena Spasić

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2009.

U sećanje na moju majku Engleskinju,
Talasu Kruzo Henken, i oca Amerikanca,
Hjua O'Nila Henkena

Zahvalnica

Artur Edelstajn, koji je umro 2003. godine, naučio me je zanatu pisanja. Zahvaljujem mom entuzijastičnom agentu Džil Knirim u *Knirim end Vilijams* u Bostonu i Džudi Martin u Londonu. Takođe hvala mojim izvanrednim urednicima, Džejn Morpet i Flori Ris u *Hedlajn buk pablišing*, i njihovom asistentu, Alis Mekenzi.

Htela bih da odam priznanje ljubaznosti moje spisateljske grupe, čiji su svi članovi moji dobro prijatelji i predivni kumovi *Prosjaku pred vratima*. Imala sam izuzetne čitaoce: Gilo Afridi, Debora Barlou, Dajana Frenklin, Kamar Habibi, Džon Sorof i Ala Reid, moja strpljiva, plemenita sestra.

Dizajner moje Internet prezentacije bio je talentovani Piter Cepeda, a moj pomoćnik bio je izvanredni Danijel Šarbonu.

I drugi su mi mnogo pomogli: Asad i Farida Ali Kan, Šilale Abasi, Hajdi Fiske, Rifat Gani, Eva Šikar Goš, Manaz Fensi, Samija Faruk, Helen Golej, Tarik Džafar, Mardžori Džunejo, Tahire i Zafar Kan, Džudi i Bazl Kan, Dženet Lovental, Kira Montaž. Sesili Mors, pakistanski konzulat u Njujorku, Suzan Pejn, Samina Kareši, Lusi Ramzi, Sem i Džilijet Rejd, Zainab Rizvi, Šakel i Rehana Sajgol, Muneza Šansi, Sind klub u Karačiju i Pinki i Harun Jusuf.

Posebno bih se zahvalila Britanskoj čitaonici, čija mi je indijska kancelarijska kolekcija bila vitalan izvor dugi niz godina.

Na kraju zahvaljujem svojoj izvanrednoj deci, Sofiji i Tobiju.

Istorijska zabeleška

Godine 1840. Pandžab se i dalje dičio svojom nezavisnošću. Smešten između Britanske Indije i Avganistana, navodnjavan sa pet reka, ponosan na svoju ogromnu riznicu zlata i dragog kamenja, bio je drugo najbogatije kraljevstvo Indijskog potkontinenta.

Ali i pored svog uspeha, izgubio je svog moćnog vođu koji ga je ujedinio. Maharadža Randžit Sing, koji je skupio Pandžab pod jednu krunu i stvorio disciplinovanu vojsku, umro je 1839. godine, ostavivši presto svom jedinom zakonitom nasledniku, slabom, maloumnom Karaku Singu.

Do jula 1840. godine, Karak Sing je ostao bez moći. Zarobio ga je rođeni sin, princ Nau Nihal Sing. Atmosfera u lahor-

skoj citadeli, maharadžinoj palati i utvrdi, postala je otrovna kada su opozicione struje otpočele bitku za prevlast.

Dok su se razlike produbljivale, britanska vlada je posmatrala, čekajući svoj trenutak. Britanci, koji su nedavno napali Avganistan i postavili marionetu za presto Kabula, bili su veoma zainteresovani za Pandžab, ne samo zbog bogatstva nego iz zbog strateškog položaja. Najkraća linija dostave između britanske teritorije i Kabula prostirala se preko pandžapske dobro navodnjene doline i britanska vlada je sve teže pregovarala o upotrebi te rute s trenutnim vlastima u Lahoru.

Većina britanskih predstavnika u Indiji, uključujući i lorda Oklanda, guverner-general, verovala je da je važno promovisati stabilnu vladu u Pandžabu, ali bilo je i onih koji su imali sopstvene zamisli.

Ledi Meknagten je istorijska ličnost, kao i maharadža Karak Sing, njegov sin princ Nau Nihal Sing i fakir Azizudin, pandžapski ministar spoljnih poslova.

Ledi Meknagten je zaista putovala u Avganistan 1840. godine da se pridruži svom mužu, ser Vilijamu Meknagtenu. Nesrećni događaji koji su se dogodili u Lahoru januara 1841. godine, desili su se na približno isti način kao što sam ih i opisala.

Marijana Givens, njeni tetka i teča, Rasel Luis kao konzul, i Sabur i njegova porodica plodovi su moje mašte.

Rečnik

Urdu jezik ima dosta sličnosti u vokabularu sa hindu jezikom, arapskim, persijskim i pandžabijem. Samo tri reči sa donje liste nisu iz urdu jezika.

a-dža (gl.)	hodi
aba	deminutiv od otac
al Hamdulila	po Alahovoj milosti
alu gost	paprikaš od kozjeg mesa i krompira
as salam o alejkum	mir neka je s tobom
baba	uvaženi naziv za muško dete, oca ili starca
bai	brat, takođe i uglađen naziv za starijeg muškog srodnika

badži	uglađen naziv za starijeg ženskog srodnika
bang	indijska konoplja (<i>Cannabis sativa</i>), čije se seme i osušeno lišće stabljike puši, žvaće ili dodaje u piće za postizanje narkotičkog efekta
begum	gospa na položaju
bibi	koristi se kao drugi naziv za domorodačke žene i kao titula muslimanki
burka	komotan komad odeće, nose ga muslimanke, pokrivaju telo od glave do pete
buri mehsahib	uvažen naziv za najvišu englesku gospu
čador	veliki komad tkanine, nose ga muslimanke, pokriva glavu i telo – alternativa za burku
čampa	(<i>Michelia champaca</i>) tropsko drvo žutih cvetova, slatkastog mirisa
Čarak Pudža (<i>bengalski</i>)	hindu festival, kada su muškarci probodeni kukama i prikačeni za šipku koja se ljulja
čarpai	indijska jutana postelja s drvenim ramom
čora	dugačak
dal	bareno, začinjeno sočivo
darvaza	vrata ili kapija
dapata	duga tkanina koju nose žene kao ešarpu preko glave i ramena
darvan	stražar
davitelj	pripadnik religiozne organizacije u Indiji, čiji se sledbenici sprijatelje s putnicima na drumu, a zatim ih ritualno ubijaju i pljačkaju
do	dva

Prosjak pred vratima

dobi	pralja
dopiazza	paprikaš od mesa i belog luka
doti	parče lanenog platna oko bedara Hindusa
džajdu	crna magija
džalao	svetlost
džamavar	vunena tkanina iz Kašmira, istkana u zapetljanom, raznobojnom dizajnu, koristi se za šalove
džezail	duga, teška avganistanska puška, može da ispaljuje metak sa velike razdaljine
ek	jedan
fajr	pre zore, kod muslimana molitva u zoru
fakir	onaj koji je ponizan pred bogom
gat	staza ili stepenice koje vode do reke
Grant sahib (pandžabi)	sička sveta knjiga
hai, Alah!	oh, bože!
havela	ograđena gradska vila
hazur	uvažen naziv za muškarca
idat	broj dana koji žena mora da sačeka pre nego što se preuda: četiri meseca i deset dana za udovice; tri meseca za raspuštenice
inšalah	božja volja
iša	noćna molitva
kadžal	crni prah koji se koristi za uokviravanje očiju
kakhnar	(<i>Bauhinia variegata</i>) privlačno indijsko drvo sa delikatnim svetloljubičastim cvetovima

Talasa Ali

kali	grozna i strašna hindu boginja, žena Šive Uništitelja
kamar	Mesec
kamiz	duga košulja poput tunike koja se nosi preko šalvara
kanum (persijski)	uvažen naziv za damu
ke saat	sa
kima	jelo od mlevenog, začinenog kozjeg mesa
kismet	sudbina
Kuran	sveta knjiga islama, sakupljena otkrovenja proroka Muhameda
laladži	prisan, ućtiv način obraćanja starijem muškarcu
maharaj	maharadža
mahut	jahač slona
majdan	otvoren prostor, park ili ravnica
maund	mera za težinu, oko 40 kg
mendi	biljka (<i>Lawsonia inermis</i>) čije se lišće usitnjava do paste i koristi za bojenje kose i kože
minar	visoka kula uz džamiju sa koje se muslimani pozivaju na molitvu pet puta na dan
mohur	zlatnik, glavna valuta Indije još od XVI veka
mujezin	čovek koji poziva muslimane na molitvu
muktijar	prvi pomoćnik maharadže od Pandžaba
munši	učitelj ili prevodilac jezika Indije
n'hut	minđuša za nos koju nose udate žene u Indiji

Prosjak pred vratima

nani ma	baka; mamina mama
naš	zabava uz indijske muzičare i igračice
nim	(<i>Azadirachi indica</i>) drvo čije se lišće i stablo upotrebljavaju kao antiseptik
palankin	zatvorena nosiljka; šipka viri napred i nazad s krova kabine i naleže na ramena nosača
pan	presavijeni list bibera koji sadrži seckano seme areka palme, zeleni limun i druge sastojke; koristi se širom Indije posle obroka
punka	hladilica koji se sastoji od tkaninom prekrivenog drvenog rama koji visi s tavanice
punka-vala	čovek koji upravlja punkom tako što vuče konopac koji prolazi kroz rupu u zidu sobe i vodi na verandu
ramal	maramica ili šal
rezai	pokrivač napunjen pramenovima od pamukovog drveta
rišta	veza, naročito porodična; bračna ponuda
rištadar	rođak
sahib	učtiv naziv za muškarca
salam alejkum	muslimanski pozdrav, u značenju: mir neka je s tobom
sari	svilena ili pamučna tkanina, nose ga žene obmotanog oko tela
sati	samoubistvo hindu žene koja pali sebe na muževljevoj pogrebnoj lomači: smatralo se (u vreme događanja ove priče) činom velike pobožnosti
Sik	sledbenik sikizma, monoteističke religije zasnovane na čistoti i jednakosti; osnovao ga je guru Nanak Šah u Pandžabu

Talasa Ali

sirdar	poglavica, vođa ili general
sovar	domorodačka konjica
Sufi	sledbenik Puta, muslimanski mistik
šalvare	komotne pantalone koje se sužavaju prema člancima, obično se nosi sa kamizom
šeih	osoba velikog autoriteta na polju duhovnosti, kao što je starešina Sufi bratstva
Šija	Alijeva partija, jedna od dve glavne struje islama; Šiiti
Šiva	Uništitelj, jedan od tri glavna božanstva u hindu trijadi
tamaša	predstava, spektakl
tandur	zemljana peć za pečenje hleba i mesa
taviz	Milosrdni recepti: melemi i lečenja koje praktikuju sufije
tin	tri
tulvar	orijentalni mač zakrivljene oštrice
uptan	pasta napravljena od brašna leblebija, ružine vodice, kurkuma i drugih sastojaka, često se koristi za omekšavanje kože
urdu	jezik veoma povezan s hindu jezikom, ali piše se persijskim pismom; široko je rasprostranjen u Indiji; sadrži dosta arapskih, persijskih i turskih reči
valima	proslava koja se održava u mladoženjinom domu posle venčanja
zenana	ženske odaje u muslimanskom domaćinstvu, gde su žene odvojene od muškaraca koji nisu iz tog domaćinstva

Prolog

21. mart 1840. godine

Niko nije znao kada se grad Lahor, sačinjen od uskih, za-
gušljivih uličica i debelih odbrambenih zidova, uzdigao
na obalama reke Ravi na ravnici Pandžaba. Ali svi su se složili
da je grad počivao na ruševinama mnogo starijih, sada za-
boravljenih gradova, i da je Lahor iz sedamnaestog veka bio
najlepši od svih prethodnih gradova.

Dve stotine godina nakon što su ga mogulski carevi iskitili
svojom karakterističnom elegantnom arhitekturom, stari grad
se dičio veličanstvenom, mermernom palatom unutar utvrđe-
nja od crvene cigle i čuvenom džamijom od peščara. Vrata s
mozaicima, navodnjavane bašte, otvoreni paviljoni i prefinjeno

izrezbareni i popločani grobovi članova kraljevske porodice koji su se nalazili van zidina svedočili su o raskošnosti grada koji je nekada bio severna prestonica velike imperije.

U istočnom delu utvrđenog grada, u blizini kapije Delhi, nalazila se džamija vezira Kana, arhitektonsko remek-delo mogulske ere.

Jutarnji vazduh u džamiji bio je svež i blago je mirisao na ruže. Sunčeva svetlost ulazila je kroz spoljašnje dvorište i presijavala se na prašini koja je lebdela u oblacima, prigušujući boje na visokoj tavanici dvorane za molitve. Pored zida ukrašenog arapskom kaligrafijom, na persijskom tepihu, klečao je šeih Valijula Kan Karakoja, bos. Uštirkana kapa davala mu je dostojanstvo koje nije tražio, a obasjani Kuran ležao je pred njim na izrezbarenom stalku.

Nije bilo dela muslimanske svete knjige koji šeih Valijula, duhovni vođa Karakoja bratstva mistika, nije već urezao u pamćenje. Ali i pored toga, nikada nije zanemarivao ceremoniju sklanjanja svilenih omotača sa knjige, njenog otvaranja i postavljanja na izrezbareni stalak pre nego što bi počeo, tihim pevušćim glasom, da poje poznatu Arabiku.

Danas će recitovati voljene stihove iz poglavlja nazvanog 'Svetlost', Sura Nur.

Alah je
Svetlost nebesa i zemlje.
Njegova svetlost
Slična je onoj jedne niše
Gde se nalazi svetiljka.